

K.K.T.C.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

ÇALIŞMANIN ADI: 1958-1974 YILLARI ARASINDA

KIBRIS'TA YAŞANMIŞ CANLI HATIRALAR

ÇALIŞMANIN NİTELİĞİ: MEZUNİYET ÇALIŞMASI

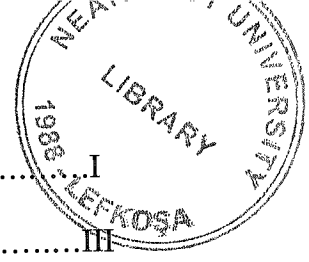
ÇALIŞMAYI YAPANIN ADI: MENTEŞ HASKASAP

DANIŞMANIN ADI: DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

2000

LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER:

GİRİŞ.....	I
ÖNSÖZ.....	III
ANILAR	
1958 Anıları:	
Cahit Bozatlı.....	5
Menteş Gökhan.....	7
Müyesser Kurumlu.....	10
1959 Anıları:	
Erdoğan Şekeroğlu.....	12
1963 Anıları:	
Bayram Asker.....	14
Mehmet Kurumlu.....	16
Menteş Gökhan.....	19
1964 Anıları:	
Menteş Gökhan.....	21
1966 Anıları:	
Mehmet Aşçı.....	23
1967 Anıları:	
Erdoğan Şekeroğlu.....	26
1968 Anıları:	
Mehmet Kurumlu.....	29
1970 Anıları:	
Mehmet Kurumlu.....	30

1974 Anıları:

Bayram Asker.....	32
Müyesser Kurumlu.....	35
Seval Göçer.....	37
Şadan Şekeroğlu.....	39
Şadan Şekeroğlu.....	41
NOT.....	42
FOTOĞRAFLAR.....	43
İNDEKS.....	52

GİRİŞ

Kıbrıs, Osmanlı Devleti'ne yapılacak korsan saldırıları için sığınılacak çok elverişli bir yerdi. Bu yüzden Osmanlı Devleti 1571 yılında fethetti. Kıbrıs, Osmanlı İmparatorluğu'nun 44. Vilayeti oldu.

1878 yılında ada, İngilizler'e yıllık vergi karşılığında kiralandı. Osmanlı Devleti'nin kiralama sebebi ise devletin gerileme ve çökme içine girmesi idi.

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri'nin yanında girince İngiltere 5 Kasım 1914'te tek yönlü bir kararla adayı kendine bağladı.

Lozan Barış Antlaşması'nda Türkiye, Kıbrıs'ın İngiltere'ye resmen bağlanmasını kabul etmiştir. Bu antlaşmadan sonra ada buraya bir vali atanarak yönetilmeye başlandı.

1931 yılında Rumlar'ın vergi sorununu bahane ederek Enosis'i gerçekleştirmek amacıyla hükümete karşı ayaklandılar. Bu ayaklanmalardan sonra çeşitli yerlerde isyan çıkarttılar.

1943-1950 yılları arasında Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu siyasi partisini kurdular. Daha sonra Dr. Fazıl Küçük ve arkadaşları ayrılarak Kıbrıs Milli Türk Halk Partisi'ni kurdular. Bu iki parti, Kıbrıs Türk Birliği adı altında birleşerek Dr. Fazıl Küçük Genel Sekreterliğe getirdi.

Yasal yollardan istediklerini gerçekleştiremeyeceklerini anlayan Rumlar, 1 Nisan 1955 tarihinde E.O.KA adlı teşkilâtlarını "1 Nisan Şakası" adı altında terör harekâtlarına başladı. İlk hedef olarak, hükümet binaları bombalandı. Amaç, adada sivil veya asker, bütün İngilizler'in öldürülmesiydi. Türkler ise hükümet yanında yer alınca Rumlar, bu sefer Türkler'i de hedef almaya başladılar.

İngiliz Sömürge Başkanlığı'ndan yapılan bu açıklamada Başpiskopos Makarios, tutuklanarak sürgüne gönderildi. Bu olay Türk kamuoyunda sevinç, Rum kamuoyunda üzüntü yaratırken, Rumlar saldırılarını daha da şiddetlendirdi.

1960 yılında kurulacak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kamu görevinde %70'i Rum, %30'u Türk halkı bulunacaktı. 10 tane bakanlıkta 7'si Rum, 3'ü Türk olacaktı. Orduda ise %60 Rum askeri, % 40 Türk askeri bulunacaktı. 2000 kişilik ordu kurulup, 1200'ü Rum, 500'ü Türk olacaktı.

Kurulan bu hükümet yaklaşık 3 yıl sürdükten sonra, 21 Aralık 1963 gecesi patlak verdi. Rumlar tekrar "Enosis" fikrini gerçekleştirmek için faaliyete geçtiler. Biz ise onların bu fikrine "Taksim" fikri ile karşılık verdik.

Bütün bu olaylar 1963 yılından 1974 yılına kadar Rumlar'ın adayı yağmalaması ve Türkler'e karşı soykırımı ile sürdü.

20 Temmuz 1974 sabahı saat 05.00'de adaya çıkartma yapmaya başladı. Aynı gün saat 17.00'de ateşkes ilan edildi ve bugünkü Kıbrıs Türkü'nün toprakları çizilmiş oldu.

Daha sonra 13 Şubat 1975'te oy birliği ile Kıbrıs Türk Federe Devleti ilan edildi. Bu durum, Türkiye tarafından da memnurluk ile karşılandı. Fakat Rumlar ise "Taksim" gerçekleştirmek üzere atılan bir adım olarak yorumladı. 13 Mayıs 1983'te B.M Genel Kurulu'na Rumlar'ın çıkarttıkları tek yanlı bir karar ile adadaki Türkler'i tanımadıklarını söylediler. Bu durum karşısında 15 Kasım 1983 tarihinde meclisimiz saat 09.00'da yaptığı olağanüstü toplantıda, K.K.T.C'nin kuruluşunu ve Bağımsızlık Bildirisi'ni oybirliği ile kabul etti.

ÖNSÖZ

1958 – 1974 yılları, Rumlar'ın Türkler'e karşı en çok zulüm çektirdikleri dönemdir. Bütün ekonomik faaliyetlerin, limanların ve adanın %97 oranında coğrafi bölge tutması, bütün imkanların onların elinde olduğunu gösteriyordu.

Bu yüzden yaptığım çalışmada insanların başından geçen bütün acı anıları anlatmaya kalksaydım, ciltler dolusu yazı yazardım. Anlatılanlar sadece kaynak kişilerin başından geçen en acı hatıralarındandır. Çünkü konu savaşlardan açıldığında bu kişilerin hemen aklına gelen anılar, bana anlattıkları bu anılardır. Sürekli olarak kendi aralarında bu anıları anlatmaktadırlar. Bu da gösteriyor ki Rumlar'ın Türkler'e karşı ne kadar nefret duyduğu ve kin beslediği yaptıkları olaylardan ortaya çıkmaktadır.

Bu anıları anlatan kişilerin ne kadar acı çekip duygulandıklarını, halen daha içlerinde bu acının sürdüğünü görmek mümkündür. Bu yüzden bizler genç nesil olarak bütün bu anlatılan anılardan ders çıkarmalı ve gelecekte aynı acıları çekmemek için bu olayları hiç unutmamalıyız.

Rumlar'ın Türkler'e ne kadar eziyet çektirdiğini okul kitaplarından okumuştum. Ancak bu çalışmayı hazırlarken geçmişte Rumlar'ın yaptıkları herşeyi en kapsamlı şekilde öğrenmiş oldum. Bu yüzden bu çalışmayı okuyacak herkese faydası olacağına inanıyorum. Bu anıların ileride hacimli bir şekilde toplanıp yayınlanması ile gelecek kuşaklara aktarılıp, her zaman okunup geleceğe ışık tutmasını ümit ediyorum.

Bu çalışmamda bana yardımcı olan ve anılarını anlatan Cahit Bozatlı, Menteş Gökhan, Müyesser Kurumlu, Erdoğan Şekeroğlu, Mehmet Kurumlu,

Bayram Asker, Mehmet Aşçı, Seval Göçer, Şadan Şekeroğlu adlı kişilere sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca bize böyle bir çalışma veren Sayın Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

Saygılarımla

Menteş Haskasap

Haziran 2000

CAHİT BOZATLI

E.O.K.A dendiği zaman herbir harf bir kelime teşkil etmektedir. Bu harfler sırası ile, E- Ebitrobi, O- Organosi, K- Kipros, A- Agona anlamlarına gelmektedirler. Bu kelimeler Türkçe'ye çevrildiği zaman, Emirli Kıbrıs Mücadele Teşkilâtı anlamı ifade etmekteydi. Bu teşkilat yalnız, İngiliz halkına zarar vermeyip, Türkler'e de büyük zararlar vermek için kurulmuştu.

Baf Kasabası'ndan Abdullah Çavuş, E.O.K.A tarafından şehit edilen ilk kişi olmuştu. E.O.K.A'cıların Abdullah Çavuş'u şehit etmelerinin nedeni ise, gece yarısı sandallarla adaya silah çıkartmaya çalışan Rumlar'ı suç üstü yakalaması idi. İkinci şehit ise yine polis olan İrfan Çavuş olmuştu. Land Rover marka polis arabası ile Lefkoşa'da Anasagoros Sokağı'nda devriye yaparken balkona çıkan E.O.K.A'cıların kucağına bomba atması ile şehit olmuştu.

Rumlar'ın E.O.K.A teşkilâtı artık Türkleri tamamıyla hedef almıştı. Biz Kıbrıs'lı Türkler mitingler düzenleyip sokağa döküldük. Artık Kıbrıs'lı Türkler'in de teşkilâtlanmaya başlaması gerekiyordu. Bu kurulacak teşkilât hem Rum, hem de İngiliz askerlerine karşı Kıbrıs Türkler'ini müdafaa edecek ve haklarımızı bütün dünyaya bildirecekti.

İlk zamanlar küçük teşkilâtlar kuruldu. Fakat bunlar sorumsuz kişilerce organize edildiğinden ömürleri uzun sürmedi. Nitekim Türk Mukavemet Teşkilâtı ciddi bir şekilde kurulup yürürlüğe sokuldu.

DERLENDİĞİ YER: Çatalköy

KAYNAK KİŞİ: Cahit BOZATLI

DOĞUM YERİ: Baf

YAŞI: 66

İŞİ: Emekli Piyade Astsubay

EĞİTİM DURUMU: Askeri Okul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Çatalköy

MENTEŞ GÖKHAN

Bizim köyümüz tamamıyla Türk köyü idi. Bunun için biz, Rumlar'a daima düşman gözü ile bakıyorduk. Çünkü, hiçbir zaman onlarla dost olamadık. Aslında biz iki köylüydük. Bir köyümüz Düzkaya, diğer köyümüz Bağlarbaşı (Malya) idi. İki köyde de bağımız vardı. Bu yüzden, bu iki köy arasında sürekli gidip geliyorduk. Ama esas kaldığımız yer Düzkaya idi. Bağlarbaşı'na gitmemizin tek sebebi ise orada mallarımızın olmasıydı. Hasat zamanı oraya gidip kalırdık.

Malya büyük, fakat karma bir köydü. Orada Rumlar, Rumlar'ın mahalleleri hatta okulları bile vardı. Bu yüzden Malya'da iki ayrı halk olarak bulunuyorduk.

Birgün bir Türk çocuğunun ayağı kırıldı diye ilkokulun yakınlarında Rum çocukları tarafından tehdit edilmekteydi. Biz de o zamanlar çocuk olmamıza rağmen kendimizi büyük görenlerdendik. Ama yaşımıza göre diğer çocuklardan büyük görünüyorduk.

Biz birgün üç arkadaş sokakta gezerken, onbir tane de Rum çocuğuyla karşılaştık ve onları bir güzel dövdük. Onlarda bizden korkarak evlerine kaçtılar. Evlerine girdikleri zaman biz onları evlerine kilitledikten sonra oradan ayrılıp kendi mahallemize geri döndük. Aileleri gelince bize yarı Türkçe, yarı Rumca çocuklarını niye dövdüklerimizi sordular ve bizi döveceklerini söyleyerek tehdit ettiler. Biz, o sırada kendi yaptığımız tahta arabalar ile oynuyorduk. Onların ailelerine aldırış etmeden oyunumuza devam ettik.

Biz sürekli onların mahallelerinden geçmek zorundaydık. Çünkü bağımız ve evimiz arasında kalan bölgede yaşamaktaydılar. Birgün bağımızdan evimize doğru yola çıktığımızda benim elimde kocaman bir sopa vardı. 18 yaşında bir Rum çocuğu karşımıza çıkarak elimdeki sopayı aldı ve bana; "Seni bir güzel döveyim de, aklın başına gelsin." dedi. Ben, o sırada yere eğilerek elime bir taş aldım ve Rum çocuğuna atıp kaçırmaya başladım. Bu arada aramızda bir taş kavgası başladı ve mahalle aralarında koşturmak başladı. Rumlar'dan kaçmak için nereye gidebileceğimizi düşündük ve Polis Karakolu'na doğru kaçarak kurtulabileceğimiz için o tarafa yöneldik. Biz Polis Karakolu'na doğru kaçınca Rum çocukları da bizi kovalamaktan vazgeçti. . Bizim evimiz köyün ortalarında bir yerde olduğundan dolayı dağlardan gitmek zorunda kaldık.

Aradan birkaç gün geçti ve Türkler'in bulunduğu mahallede güzel giyimli bir Rum çocuğu gördük. Elindeki şekerini yerken onu hırpaladık. Bu olaylar ise senelerce böyle devam etti.

Daha önce de söylediğim gibi bağımıza gitmek için Rumlar'ın mahallelerinden geçmekteydik. Artık o mahalleden nasıl geçtiğimizi siz tahmin edin.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Menteş GÖKHAN

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 60

İŞİ: Emekli Yüzbaşı

EĞİTİM DURUMU: Üniversite Mezunu

İKAMET ADRESİ: Gönyeli

MÜYESSER KURUMLU

Ben, 1958 yılında yedi yaşındaydım. O zamanlar İngiliz sömürgesi ve teşkilât çatışmaları vardı. Biz Lefkoşa'nın Abdiçavuş Sokağı'nda oturuyorduk. Birgün siren sesleri çıktı ve herkes koşuşturmaya başladı.

İngilizler bir kamyon ile bizim eve geldiler ve kamyonun üzerine çıkıp içeriye girmek için pencereye vurmaya başladılar. Ben, annem, babam ve kardeşlerim bir odaya kapandık. Annem, iki ağabeyimi ve komşunun oğullarını götürüp banyo odasına sakladı. Çünkü erkekleri alıp götürüyorlardı.

O zamanlar sokağa çıkma yasağı vardı ve gözyaşartıcı bomba atıyorlardı. Sokakta kadınlara birşey yapmıyorlardı, fakat erkekleri toplayıp götürüyorlardı. Daha sonra babam kapıyı açtı ve İngiliz askerlerine pencerenin önünden gitmelerini söyledi. Onlar aşağıya inip içeriye girdiler ve bir koşuşturmadan sonra annem onları dışarıya çıkarttı. Bu sefer de başka bir sokağa girip, kamyonun içinde beklemeye başladılar.

Komşunun oğlu evine gitmek istedi. Annem ona kadın kıyafeti giydirerek sokağa çıkarttı. İngilizler onu kadın zannettiler ve birşey yapmadılar. Daha sonra ağabeyim de sokağa çıkmak isteyince, o da kadın kıyafeti giyerek sokağa çıktı. Dolayısıyla o günü de şehit vermeden kurtardık.

Ertesi gün yine sokağa çıkma yasağı vardı. İngiliz askerleri hem sokakları dolaşüyor, hem de evlerin kapılarını çalıp rahatsızlık veriyorlardı. Küçük olmamıza rağmen bu olaylardan etkilenip çok korku çekmiştik.

İngilizler'in bazıları bize iyi davranıp bisküvi ve şeker verirlerken, bazıları ise bizi sokaklarda ellerindeki sopalarla dövmeye çalışırlardı. Bize attıkları

gözyaşartıcı bombalardan kurtulmak için evlerimize koşup, yataklarımızın altına saklanırdık.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Müyesser KURUMLU

DOĞUM YERİ: Lefkoşa

YAŞI: 49

İŞİ: Emekli Hostes

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

ERDOĞAN ŞEKEROĞLU

Ben henüz beş yaşındaydım. 1959 yılında Larnaka'da büyük bir miting yapılacaktı. Mitingin esas amacı adada Taksim'i kabul ettirmektir. Larnaka'nın Türk kesiminden başlayarak, Rumların Galifaca Kilisesi denilen yere kadar binlerce Türk, Larnaka'nın Rum kesimine yürüyüş yaptı. Bizim Kıbrıs'taki diğer yerlerdeki insanların bu gibi mitingleri sayesinde 1959 yılında istenilen hedefe ulaşılmış ve 1960 yılında Cumhuriyet ilan edilmişti.

Varılan antlaşma üzerine Türkiye'den Kıbrıs'a 650 kişilik bir alay gelecekti. 15 Ağustos'u 16 Ağustos'a bağlayan gece Cumhuriyet ilan edildiğinden dolayı bu kuvvet 16 Ağustos'ta Mağusa Limanı'na gelecekti.

16 Ağustos 1960 tarihinde Babam Hüseyin Şekeroğlu, amcalarım ve yeğenlerim ile birlikte arabaya binip Lefkoşa'ya gittik. Bize verilen bilgiye göre Kıbrıs Türk Kuvvetler Alayı saat 08.00'de Gazi Mağusa'ya gelecek, oradan Gönendere, Serdarlı Türk köylerinden geçerek gelecekti. Lefkoşa'ya yaklaşık saat 10.00'da varacaktı. Biz tahminim saat 09.00'da oraya varmıştık.

Şimdiki Ziraat Bankası önüne bir tank getirilmişti. Girne Caddesi'nin her tarafı Türk bayrakları ve zeytin dalları ile süslenmişti. Orada inanılmaz kalabalık vardı. Bu kalabalık tahminim 30.000 kişiydi.

Saat 10.00 olmasına rağmen gelen hiçkimse yoktu. Biz orada saatlerce bekledik. Girne Kapısı'nda sürekli anonslar yapılıyordu. Bu anonslarda, Mehmetçik'in adaya geldiğini ve 30 dakika sonra yola çıkacağını bildiriyorlardı. Bu anonslar saat 17.00'ye kadar sürdü.

Saat 17.00'de Kıbrıs Türk Kuvvetler Alayı, önde Komutan Turgut Sunalp olmak üzere Lefkoşa'ya gelmişlerdi. Turgut Sunalp en önde bir jeepin

içerisinde, arkasında iki jeep ve 30 kadar Reo kamyon halkı selamlıyordu. Şimdiki Ziraat Bankası önünde durup halkla kucaklaştılar.

Ben bu olayları küçük olduğumdan dolayı babamın omuzunda seyrediyordum. Bu olay saatlerce sürdü.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Erdoğan ŞEKEROĞLU

DOĞUM YERİ: Larnaka (İskele)

YAŞI: 46

İŞİ: Polis Memuru

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

BAYRAM ASKER

1963 Yılında Türk Mukavemet Teşkilâtı'nın bir elemanıydım. Teşkilâta, o zamanlar da birçok arkadaş alınmıştı. Bize gelen bir emirle gömülü olan silahlarımızı çıkartıp, temizliğini yapmamızı istediler.

T M T Düzkaya sorumlusu Kemal Nüsret'in yerine Erdem Oskar gelmişti. Bize emirleri o veriyordu. Onun emri ile silahları çıkartıp işler duruma getirmiştik.

Birgün bize verilen emir ile bütün köylüyü (Düzkaya) topladık. Köylüler, köydeki T M T elemanlarında silah olduğunu hiç bilmiyorlardı. Bazı arkadaşlar bize Rum'a karşı hiçbir gücümüzün olmadığını söylerlerdi. Biz ise, onlara birçok silah tuttuğumuzu söyleyemezdik.

Bütün silahları işler duruma getirip, köylüyü kahvehanede topladık. Silahları ise kahvehaneyi kapatıp içeriye dizmiştik. Köylüler, Rumlar'a karşı bizim de silahlarımızın oluşuna çok sevinmişti.

Bu gizli durum ortadan kalktıktan sonra, herkesi teşkilâta yazmaya başlamıştık. Daha sonra onlara eğitim yaptırıp, mevzilere götürdük. Bu durum 1974 yılına kadar devam etti.

DERLENDİĞİ YER: Çatalköy

KAYNAK KİŞİ: Bayram ASKER

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 60

İŞİ: Emekli Memur

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Çatalköy

MEHMET KURUMLU

1963 yılının Nisan ayı idi. Biz, okulda hergün saat 11.00'de tenefüse çıkıyorduk. O gün de saat 11.00'de çıkmıştık. Tenefüse çıktığımız zaman öğretmenimiz Mustafa Bey, elindeki zili tekrar çalarak bizi içeriye topladı. İçeriye girdiğimizde yanında iki tane sivil kişi vardı. İçeriye girmeden önce onların öğretmenimizin Mustafa Bey ile konuştuğunu görmemiştik. Biz içeriye girdikten sonra onlar okuldan ayrıldılar. Fakat öğretmenimiz Mustafa Bey bize; "Çocuklar, şu anda Rumlar Türk okullarına bombalı saldırı düzenlediler. Biz de böyle birşey yaşamamak için okulumuzu kapatıyoruz. İkinci bir emre kadar okulumuz açılmayacaktır. Okul açıldığı zaman ise, biz size haber vereceğiz. Yine okulunuza geleceksiniz." dedi.

Bu olaydan sonra okuldan ayrılıp eve gittim. Eve gittiğim zaman annem beni kapıda karşıladı. Annem; "Oğlum, ne oldu da şimdi geldin." dedi. Ben de anneme bütün olayı anlattım. Bu olaydan sonra herkes korku içine düşmüştü.

Eskiden marketlerde ekmek yoktu. Herkes ekmeğini kendisi yapardı. Bizim evimizde de torbalarla un vardı. Biz un dolu torbaları kapının arkasına koyduk ve bu un torbaları iki saat orada kaldı.

Biz Civiya Köyü'nde aşağı yukarı 300 aile kaldığımız için bu köye bütün haberler Çanakkale'den (Kandu) geliyordu. Öğleden sonra Hüseyin Mebbus dedikleri bir ağabeyimiz ve babamın da Hüseyin Ağa dediği kişinin emri ile köye bir araba gönderildi. Gelenler bize; "Bu hafta sonuna kadar, bütün köy kimseye sezdirmeden herşeyinizi toplayıp, dağlardan Kandu'ya geleceksiniz. Bunun için herkesin üç gün içinde bu köyü boşaltması gerekiyor." dedi.

Köyde bir heyet kuruldu. Heyet içerisinde muhtar, azaları ve köyün ileri gelenleri vardı. O zamanlar teşkilâtta bulunan babam, eniştem ve iki kişi ilk önce dışarıda, mandırada ve ahırlarda kalan insanlara haber verdiler ve bunların hemen köye gelmelerini söylediler. Onlar gelip eniştemin evinde toplandılar. Vakit geçtikten sonra köyün, dağdan silahları çıkartacaklarını söylediler. O akşama kadar bizim hiç duymadığımız silahları işittim. Onlar bu köyü korumak zorundaydılar. Çünkü her an köye saldırı yapılabilirdi.

Köyün genç arkadaşlarından Osman ağabeyim, Rıfat ağabeyim, Hüseyin Ethem ve birkaç kişi daha bu silahları aldılar ve köyün belirli yerlerine yerleştirdiler. Köy küçük olduğu için herkes aile idi. Bu yerleşen arkadaşların arkasına da yine aileden haberci kişiler yerleştirildi. Bu görevli kişiler 1 km. köyün dışına çıktılar. Çünkü bir olay olursa haberciler köye haber vereceklerdi.

Benim yaşıma küçük olmasına rağmen o gece gözümde uyku girmedii. Köyün büyük bir kısmı da o geceyi teyzemin ve dayımın evinde geçirmeye çalışmışlardı. Ertesi gün kalktığımızda herkes sezdirmeden hayvanlarını ve mallarını alarak köyün birkaç arabası ile dağlardan hareket etmeye başladılar. Saat 16.30-17.00'ye doğru bizim kaçmamızda uygun görüldü. "Şu anda da Menteş Dayı ve ailesi köyden ayrılacak." dediler. Hepimiz dayımın arabasına bindik. Hüseyin ve Osman ağabeylerim aşağı yukarı 300 baş koyun ve keçimizi alıp Çanakkale'deki teyzemin beyi olan Topal Salih'in evine gittik. Eniştemiz 1958 yılında bomba patlaması sonucu sağ ayağını kaybetmişti. O akşam eniştemin evinde kaldık. Bütün köy yavaş yavaş Çanakkale'ye gelmişti.

Aradan üç ay geçtikten sonra Rumlar bu sefer de Çanakkale'ye saldırdılar.

Bu saldırı çok kısa sürdü. Saldırı sırasında Rumlar, çoban olan Derviş Eniştemi, Nihat ve Abdülaziz ağabeylerimi esir aldılar. Bu esirler 15 gün bulunamadı.

Hüseyin Bey, görünmeden adamları silahlandırıp dağa çıktılar ve Sotila'dan 5 tane Rum çobanı esir aldılar.

Pazar günü saat 10.00'da aldıkları Rum esirleri diğer kaybolan bizim esirlerimize karşı değiştireceklerdi. Bir yerde buluşup, Türk esirleri Çanakkale'ye, Rum esirleri de Sotila'ya teslim ettiler.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Mehmet KURUMLU

DOĞUM YERİ: Civiya

YAŞI: 45

İŞİ: Serbest

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

MENTEŞ GÖKHAN

Tarih 14 Aralık 1963'tü. Benim en güzel günlerimden biriydi. O gün, ilk çocuğum dünyaya gelmişti. Çocuğum o zamanki devlet hastahanesinde doğmuştu. Günler birbirini takip ederken, ben hastahaneye gidip geliyordum.

O günlerde Rum tarafının uyguladığı bir taktik vardı. Rumlar, yoldan geçen Türkler'i devamlı taciz ediyorlardı. Nitekim 21 Aralık akşamı orada ilk şehit verilmişti ve 1963 olayları da bu şekilde başlamıştı.

Ben, o günlerde eşimi ve çocuğumu hastahaneden çıkartacaktım, fakat olaylar nedeniyle onları çıkartamadım. Onları, 1963 yılının sonunda 1964 yılının başında ancak alabildim.

Olayların patlak verdiği akşamın ertesi günü ise dışarıya çıkıp durumu öğrenmek istedik. Hareket tarzlarımızı da ona göre yapacaktık. Çıktığımız zaman sağ ellerde beyaz mendil yumruk yapılp, elin üzerine sarılmış vaziyette bir parolamız vardı. O şekilde çıktık ve en çok toplanılan yerlere gittik. Biz, Molla Hasan'ın Kahvehanesine gitmiştik. Molla Hasan'ın Kahvehanesine ise birisi geldi ve elindeki silahın nasıl kullanıldığını herkese gösterdi. Daha sonra ise başkası geldi ve başka bir silah gösterdi.

Bizim orada beklememizin sebebi ise, silahlanıp gönderileceğimiz en yakın birliklere gitmekti. O zaman yanımda kayın biraderimde vardı. Benimle beraberdi ve benim düşündüğüm şekilde hareket ediyordu. Daha sonra oraya birileri geldi ve eli kolu sağlam gönüllüler istediklerini söylediler. Biz hiç düşünmeden ortaya çıktık. Çanak dediğimiz silahların gizlendiği toprak altındaki yere gideceğimizi ve oradan silah çıkartacağımızı düşünüyorduk. Bize bir yer gösterdiler ve kazmaya başladık. Gittiğimiz yer, şimdiki Halkın

Sesi Gazetesi'nin hemen doğusundaki yerd. Orada herkese birer yer gösterildi. İkişer kişi halinde birimiz kazıyor, birimiz toprağı döküyorduk. Bizim düşüncemiz oradan silah çıkartmaktı.

Daha sonra elinde birkaç kamyş tutan birisi geldi. O kamyşları toprakta ölçüt olarak kullanıyordu. Bizim, orada kazdığımızın çanak değil, ilk şehitlerin mezarları olduğunu o kişiden öğrendik. Toprağın üstünde olmama rağmen onun mezar olduğunu öğrendiğim zaman, sanki dünya başıma yıkılmıştı.

Ben o zamanlar, bir yandan hastahanede olan eşimi ve kızımı, bir yandan da mesleğim icabı silahları düşünüyordum.

Bu olay da o günlerin acı bir hatırasıydı.

DERLENDİĞİ YER: Gönyeli

KAYNAK KİŞİ: Menteş GÖKHAN

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 60

İŞİ: Emekli Yüzbaşı

EĞİTİM DURUMU: Üniversite Mezunu

İKAMET ADRESİ: Gönyeli

MENTEŞ GÖKHAN

Yıllardan 1964'tü. O zamanlar hemen dağa çıkma durumumuz oldu. Dağa çıktığımız zaman bulunduğumuz bölge, Boğaz Bölgesi idi ve burada Galisbera adı verilen, şimdiki adı Kocatepe olan tepeye yerleştik. Rumlar'ın bir harekâtı neticesinde hemen doğusundaki taş ocağının üzerindeki tepeye çıkmak zorunda kaldık. Bu tepesinde adı Sivritepe'dir. Bir çiftliğin üzerindeki tepeydi.

Bu tepenin üzerine çıktığımız zaman Türkler'in ileri bir hareketi olduğu söylendi. "Türkler buradan geri çekilsin." gibi sözler söylendi. Orada ben ve birkaç subay arkadaş daha buna karşı çıktık. Böylece üçgen bölgenin tesisi ortaya çıkmış oldu. Bu üçgen bölge Bozdağ, Sivritepe, Yeşiltepe, Masattepe, Dikmen'in hemen karşı tarafını içine alan bir hat gerçekleştirildi. İkinci bir hatta ise Doğruiyol, Ağırdağ, Kanlıköy istikametinde çizilmiş oldu. Böylece bu üçgen bölge oluşturuldu.

Burada bulunduğumuz ilk günlerde Rumlar bize mikrofonlar ile sürekli çağrılar yapıp, teslim olup silahlarımızı bırakmamızı istiyorlardı. Aksi taktirde bizi burada öldüreceklerini söylüyorlardı.

Bizim tepeye çıktığımız dönemde cephanemiz kısıtlı idi. Her piyade tüfeğinde 5, otomatik tüfeklerde ise 25 mermimiz vardı. En büyük silahımız ise tek bir 250 mermili A4'ümüz vardı. Biz bu silahlar ile mevzilendik. Rumlar bize sürekli olarak; "Demir kafalılar, öleceksiniz." diye ikazda bulunuyorlardı.

Rumlar, geceleri sürekli olarak aydınlanma mermileri atıyorlardı. Bu mermilerin herbiri 20 dakika havada aydınlanma meydana geliyordu.

Rumlar'ın bunu yapmasının sebebi ise, bizim geceleri içlerine sızmamızdan endişelenmeleriydi.

Biz, bu üçgen bölgede hemen hemen 80 kişiydik. Rumlar'ın sonradan yaptığı açıklamalara göre onların karşımızda 3000 kişi olduğunu öğrendik. Biz ise tek bir düşünce içindeydik, ya şehit ya da gazi olurduk. Başka bir düşüncemiz yoktu.

Tepede bulunduğumuz zaman Barış Gücü'nün bir uçağı üzerimizde şüpheli bir şekilde uçuyordu. O zaman bu uçağı karşı en etkili silahımız A4'tü. Tertibat aldık ve bu uçağı ateş açtık. Daha sonra gazetelerden öğrendiğimize kadariyle uçak iki isabet almıştı. Bu durum öğrenildiği zaman protesto edilmişdik. Ama bizim haklı yanımız vardı. Çünkü bu uçağın Rum uçağı mı, yoksa Barış Gücü uçağı mı olduğunu bilemezdik. Keşke bu uçak yara alacağına düşmüş olsaydı.

DERLENDİĞİ YER: Gönyeli

KAYNAK KİŞİ: Menteş GÖKHAN

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 60

İŞİ: Emekli Yüzbaşı

EĞİTİM DURUMU: Üniversite Mezunu

İKAMET ADRESİ: Gönyeli

MEHMET AŞCI

Evdim'de mücahittim. 1966 yılında bir gece saat 24.00'de kapı çalındı. Birkaç arkadaş gelip beni karargâhtan istediklerini söylediler. Ne olduğunu sordum. Fakat birşey söylemeyip, yalnızca gelmemi istediler. Oraya gittiğimde bana; "Size bir görev vereceğiz, Aytuma'ya gideceksiniz." dediler. Ne görevi olduğunu sorduğumuzda orada öğreneceğimizi söylediler.

Beni ve iki arkadaşımı alıp silahlarımızla, tam tesisat Aytuma'ya gönderdiler. Oradan da iki arkadaş takviye verdiler ve beş kişi olduk. Beşimiz yürüterek Aytuma'dan Bladanisga'ya gittik. Yine oradan da iki arkadaş verdiler ve yedi kişi olduk.

Dağlardan yaya olarak Fasulla'ya gitmeye çalışıyorduk. Bu yolları bilen Fasulla'lı bir refakatçi arkadaşımız vardı. Dağlarda yaya olarak silahlı dere tepe demeden Rum köylerinin arasından geçerek Fasulla'ya giderken Erbay arkadaşım ayağını çarptığı için yürüyemiyordu. Erbay'ın, arkadaşım ile beraber silah ve mermilerini alıp Erbay'ı da o çetin yollarda götürüyorduk.

Yolumuzu kaybedip bir Rum köyünün yanına yaklaştık. Toprak bir yola inerken bazı ışıklar gözümüze çarptı. Hemen saklandık. Daha sonra Rum askerlerini taşıyan jeepleri gördük. Yanımızdan geçip Rum köyüne gittiler.

Biz o gece durmadan yürüterek Fasulla'ya gitmeye çalışıyorduk. Ancak şafak söktüğünde oraya vardık ve gizlendik. Çünkü oradan sürekli olarak Rum askerleri ve Birleşmiş Milletler askerleri geçiyordu. Sonradan öğrendiğimize göre Fasulla ile İsdavrogonno Köyleri arasında kavga çıkmış ve bu iki köyün arası açılmıştı.

Kavganın nedeni ise aralarında bazı srtmeler olmuş ve bu olaylarda Rumlar da İsdavrogonno'nun tarafını tutup, Fasulla'ya saldırmak istediler.

Bu iki köyün arasının açılmasına neden Şahlambar diye birisinin İsdavrogonno Köyü'nün içinde bazı olaylar çevirerek Rum tarafına kaçıp, Rumlar'a bilgi vermesidir. Şahlambar Rum'dan destek istemesiyle Rumlar İsdavrogonno'ya dost olarak bakmaya başlamıştı. Fasulla halkı Şahlambar'ın yaptığına karşı çıktığı için iki köyün arası açılmıştı.

Bizi oraya götürmelerinin esas amacı bu idi. Bizim oradaki amacımız Rum'un Fasulla'ya saldırma emellerini önlemektir.

Takviyeler Baf Köyleri'nden de gelmişlerdi. Kapalı bir yerde, hep beraber kalıyorduk. Çünkü Rumlar ile Birleşmiş Milletler askerleri sürekli devriye yapıyorlardı. Bu yüzden onlara görünmememiz gerekiyordu. Geceleri ise tam tesisat dışarıya çıkıp, Fasulla ve İsdavrogonno Köyleri'nde devriye yapıyorduk. Amacımız bu iki köyün arasını düzeltip, Rum'un bu gerginlikten yararlanmasını önlemektir. Devriyeyi yalnız iki köy arasındaki yollarda değil, köylerin içerisine de inip gerçekleştiriyorduk.

Bir süre sonra Birleşmiş Milletler, Carrier bir araba ile köye geldi. Oradaki komutana, bölgeye Türk askeri getirdiklerini, bu askerlerin teslim olmalarını, olmadıkları taktirde Rumlar'ın Fasulla'ya saldıracaklarını söyledi. Komutan ise bunları reddedip, bölgede ne gerekiyorsa yapacakları cevabını verdi.

Birleşmiş Milletler bu olanları Rum askerine bildirdi. Onlar ise bütün bu olanlardan haberdar olduklarını, bölgeye başka yerlerden Türk askerlerini getirdiklerini söyledi.

Bizim Fasulla'ya gitmemiz ile Rumlar saldırıdan vazgeçti. Biz bölgede yaklaşık 30 kadar mücahit askeri olmuştuk. Bu bölgede 1 ay zarfında yalnız Rumlar'ın saldırmasını önlemekle kalmadık, Fasulla ile İsdavrogonno Köyleri'nin aralarını da düzeltmiş olduk.

DERLENDİĞİ YER: Alsancak

KAYNAK KİŞİ: Mehmet AŞÇI

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 51

İŞİ: Emekli

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Alsancak

ERDOĞAN ŞEKEROĞLU

Ben Larnaka'lıyım. Annem Lefkara'lı, babam Paşaköy'lüdür.

Annem, beni dayımın düğününde Larnaka'da doğurmuştu. Benim ile ağabeyim arasında 14 aylık yaş farkı vardır. Ben doğduğumda annem iki çocuğa bakamayacak diye ninem ve teyzem, Mustafa ağabeyimi yanlarına almışlardı. Bu yüzden ağabeyim Lefkara'da büyümüştü.

1963 olaylarında Lefkara Köyü olduğu gibi 1200 Türk Geçitkale'ye göç etmişlerdi. Orada göçmen evlerinde, çadırlarda yaşıyorlardı. . Bu 1974 yılına kadar devam etti. Geçitkale Köyü, Larnaka, Limasol (Leymosun) ve Lefkoşa anayollarının birleştiği yerde kritik, jeopolitik durumu güçlü ilk Türk köyü idi. 1963-1967 yılları arasında bu köy konumu itibariyle Rumlar'ı çok rahatsız etmekteydi. Çünkü bu tarihte hiçbir Türk köyüne, hiçbir Türk kasabasına çimento, demir verilmezdi. Bu köy ihtiyacı olan demiri, çimentoyu, benzini, lambasuyunu, mazot gibi gerekli malzemeleri o zaman askerler ve komutanları Rumlar'ın komvoylarını durdurup, malzemelerini alıyorlardı. Çünkü Rum'un Larnaka'dan Limasol'a gitmek için mutlaka ve mutlaka bu köyden geçmesi gerekirdi. Veya Limasol'da bulunan çimento fabrikasının çimentoları Larnaka ve Lefkoşa'ya gitmesi için yine bu köyden geçmesi gerekiyordu.

Bunun üzerine 15 Kasım 1967 yılında Rum Milli Muhafız Ordusu ve Yunan Alayı ile birlikte 10.000'e yakın asker ve başlarında Grivas Geçitkale Köyü'ne ve Boğaziçi'ne saldırmışlardı. Ancak şunu da belirtiyim ki, daha önceden söylediğim gibi Lefkaralı göçmenler Geçitkale'de kalıyordu. Bu yüzden Mustafa ağabeyim de ninemin, dedemin ve teyzemin yanında kalıyordu. Bu saldırı sabahın erken saatinde başladı.

Biz bu olayı Larnaka'da duymuştuk ve ben 13 yaşındaydım. Büyük bir merakla Geçitkale'de olan olaylardan haber almaya çalışıyorduk. Aile olarak çok tedirgindik. Çünkü ninem, dedem, teyzem ve ağabeyim orada bulunmaktaydı. Rumlar'ın bu saldırısında uzun ve çetin çatışmalar olmuştu. 15 Kasım'ın ikindi saatlerinde Geçitkale ve Boğaziçi Köyler'i teslim olmuştu.

Kadınları bırakıp, erkekleri alıp götürmüşlerdi. Erkekleri, Geçitkale ve Boğaziçi'ne yakın olan Skarino Köyü'ne götürmüşlerdi.

Radyolardan öğrendiğimize göre, 15 Kasım 1967'de Türkiye Yunanistan'a ultimaton vermişti. Verdiği ultimatonda; Derhal Geçitkale'den çekilecek, 10.000 Yunan Alayı adayı terk edecek, Grivas ada sınırları dışarısına çıkarılacak ve adada Türk bölgelerinin girişlerinde bulunan bütün barikatlar kaldırılacaktı. Bütün bunlar uygulanmazsa, Türkiye adaya çıkartma yapacaktı.

Rumlar bütün bu şartları ertesi gün öğle saatinde kabul etmişti. Bunun üzerine köyden Rumlar'ın çekildiği haberi alınmıştı. Babam o zaman mücahitti. Beni gelip evden aldı ve bana; "Çabuk gel, ağabeyini görmeye gideceğiz." dedi. Ancak, kimin öldüğüne, kimin sağ kaldığına dair hiçbir bilğimiz yoktu. Sadece 25-30 tane şehit olduğunu öğrenmiştik.

Babam beni ve Larnaka Tabur Komutanını almış ve üçümüz Geçitkale'ye gitmiştik. (Bu Tabur Komutanları hep Türkiye'den gelmekteydi.) Bu yolculuk, tahminim 20-25 dakika sürdü. Geçitkale Köyü'ne vardığımızda, şimdi bile unutamayacağım manzaralarla karşılaştım. Çünkü köyün her tarafından dumanlar çıkmaktaydı.

Köyün hemen girişinde büyük bir cadde vardı. Caddenin sağ tarafında Günay Bey Gazinosu diye bir gazino vardı.

Günay Bey, 1964 yılında Türkiye'den gelen Tabur Komutanı idi. Geçitkale'de özel bir olayda başkaları tarafından vurulmuş, şehit edilmişti. Bu yüzden, bu caddedeki gazinonun ismini Günay Bey Gazinosu, daha sonra ise Geçitkaleliler Spor Kulüpleri'nin ismini de Günay Bey Spor Kulübü koymuşlardı.

Günay Bey Gazinosu'nun ön kısmında, yolun sol tarafında 21 tane ceset saydım. Cesetler yerde yatırken, fotoğrafçılar fotoğraf çekiyor, insanlar ağlıyordu. Ben, babamla birlikte Tabur Komutanını karargâhına götürdük. Daha sonra ninemin evine gittik. Orada ailemizin hayatta olduğunu gördük.

Larnaka'ya, ağabeyimi ve Tabur Komutanını da alarak geri döndük.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Erdoğan ŞEKEROĞLU

DOĞUM YERİ: Larnaka (İskele)

YAŞI: 46

İŞİ: Polis Memuru

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

MEHMET KURUMLU

Ben 1968 yılında Çanakkale'de 3. sınıfta okuyordum. Babam geceleri Çanakkale'de belirli yerlerde nöbet tutardı. Yaz aylarında köyümüzden ayrılırdık ve kışları nöbet devam ederdi.

Küçük yaşta olmama rağmen ve babamın mevzisini bildiğim için annemin yaptığı sıcak içecekleri oraya teyzemin oğulları Özel ve Şeref ile götürürdük. Orası çok soğuk olduğu için babam ve arkadaşı sıcak içecekler istiyorlardı.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Mehmet KURUMLU

DOĞUM YERİ: Civiya

YAŞI: 45

İŞİ: Serbest

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

MEHMET KURUMLU

1970 yılında Rumlar, bir Türkü öldürmüşlerdi. Bu olaydan sonra bölgede tekrar korku dolu günler başlamıştı. Bunun üzerine köylünün bir kısmı köyden kaçıp Çanakkale'ye (Kandu) gitmişlerdi. Köyde kalan insanlar ise yaşlılardı. Gençler kaçmışlardı.

Bir gece saat 01.30-02.00 sularında iki tane silah sesi duyuldu. Ben, annem, babam ve kardeşlerim uyuyorduk. Babam sesi duyunca pencereden dışarıya baktı ve köyün içerisinde bir Rum Land Rover'i gördü. Fakat babam silah atan kişileri görememişti. Annem, babama av tüfeği ile birlikte birkaç fişenk verdi. Babam fişenkleri tüfeğin içine koyup, pencerede beklemeye başladı.

Biz, daha sonra bu silahların köylüye korku vermek için atılmış olduğunu öğrendik. Bunu atmalarının sebebi ise, köylülerin köyden kaçması ve köyün onlara kalmasıdır. Üç dört gece bu silahların atılması devam etmişti. Herkes huzursuz olmuştu.

Bu durumu köyden bir iki aydın kişi ve muhtar, Rum Polisi'ne bildirmişti. Rum Polisi köye geldi ve köyün etrafındaki toprak yolları gezmeye başladı.

Rum Polisi gündüz gezerken bazı Türk çobanlarının köpeklerini vurmuştu. Bunu gören köylüler ise Rum Polisi ile kavga etmeye başladılar.

Rum Polisi bir akşam Yusuf Amca dediğimiz kişinin kahvehanesinde idi. Babam Rum Polisi'ne, niçin köpekleri vurdunuz diye sorduğu zaman onlar da, ne yapalım sizi mi vuralım diye cevap vermişlerdi. Köylü, bu cevaptan

sonra Rum Polisi'nin üzerine yürüdü. Rum Polisi oradan ayrıldı ve uzun zaman köye gelmedi.

1971 yılından 1972 yılına kadar ise köyümüzde çok rahat yaşadık.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Mehmet KURUMLU

DOĞUM YERİ: Civiya

YAŞI: 45

İŞİ: Serbest

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

BAYRAM ASKER

15 Temmuz 1974 yılında Makarios'a karşı bir darbe yapılmıştı. Biz, bölük ile günlük eğitimimizi yaparken Tabur Komutanı bize bir mücahit gönderdi ve benim hemen bölüğü içeriye götürmemi istedi. Çünkü ben Çavuş'tum. Oraya gittiğimizde darbe olduğunu öğrendik. Bizi ise mevzilere dağıttılar.

15 Temmuz'dan 20 Temmuz'a kadar mevzilerde hazır şekilde bekledik. 20 Temmuz sabahı karargahta marş çaldığını mevzilerden duyduk. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs'a çıkartma yaptığını öğrendik. Fakat biz mevzilerden hiç çıkmadığımız için komutan ile iltibat kurmaya çalıştık.

Saat 12.00'de bir kişi tarafından Türkiye'li komutan Sittik Albay'ın beni çağırdığını öğrendim. Odasına gittiğimde, hazırlanmamızı söyledi. Çünkü Anoyra'ya gidecektik.

Biz yirmi kişi hazırlandık ve otobüs ile ilk önce Türk köyü olan Aytuma (Mersinli)'ya gidip daha sonra Anoyra'ya geçecektik.

Biz oraya silahlı gittik. Yapacağımız iş, Rum köyü olan Anoyra Köyü'ne saldıracaktık. O saate kadar bizde de çarpışma yoktu ve herkes mevzisinde rahattı. Biz oraya gidip ateş açtığımızda hiçbir karşılık ve insan görmediğimiz için oradan ayrıldık.

Karargah'a gittiğimiz zaman komutan bizi çağırdı ve oraya giden arkadaşlarımızın kaç mermi attığını anlamak için mermileri saymamı istedi. Herkese mermilerini saymasını söyledik. Üç, dört kişinin mermisini sayarken birisi gelip komutanın beni istediğini söyledi. Oraya gittiğimde komutan bizim hemen takviye olarak Anaşaşa Bölgesi'ne gitmemizi ve Rumlar'ın

bize doğru gelmekte olduğunu söyledi. Orada olan bir kamyonete binerek oraya gittik ve mevzilere yerleştik. Mevzilere yerleşirken Rumlar'ın biz doğru gelmekte olduğunu gördük. Yanımıza Sittik Albay ile Bölük Komutanı Akman Murat gelip bizim sakin olmamızı ve zaferin bizim olacağını söyleyerek bize moral verip yanımızdan ayrıldılar.

Bizim, mükellef Limasol'lu Mahmut isminde bir arkadaşımız vardı. Biz hep beraber A4'ü kurup Rumlar'ın bize ateş açmasını bekledik. Çünkü onlar bize ateş açarsa, biz de onlara ateş açacaktık. Mahmut yanlışlıkla tetiğe basınca mermiler Rumlar'a doğru atıldı ve çatışma başladı. Bu çatışma geceye kadar sürdü ve durdu.

Ertesi gün sabah Limasol'lu bir arkadaşımız Aleftora'dan Evdim'e gelecekti. Geleceği yol ise Rumlar'ın kontrolü altında idi. Arkadaş Rumlar'ın mevzisine girince ona ateş açtılar ve çatışma yine başlamıştı. Arkadaşımız ise hiç birşey olmadan yanımıza geldi.

Bu çatışma sırasında Rumlar yanımıza yaklaşmaya başladılar. Daha sonra ise onlara 17 tane havan attık ve onları dağıttık. Onlar ise geri çekildiler.

Bu durumdan sonra BM İngiliz helikopterinin başımızda gezdiğini gördük. Daha sonra ise BM'in zırhlı araçları geldi ve komutana çok büyük kuvvetin buraya gelmekte olduğunu ve bizi öldüreceklerini söyledi. Komutan ise bize geri çekilmemizi emretti. Biz birşey bemediğimiz için bu olayı acayip karşıladık ve komutanın emri ile çekilip karargâha döndük. Orada bize sığınaklara gitmemiz söylendi. Çünkü Rumlar herkesi öldürecekti. Bunları duyan bazı arkadaşlar ağlamaya başladılar. Herkes evini, çocuğunu

bırakmıştı. Biz, sabah 09.00'dan sonra kadın ve çocukların İngiliz Üstleri'ne götürüldüğünü öğrenince biraz rahatlamıştık. Köyde kimsenin olmaması daha iyi olmuştu. Çünkü biz Rumlar'a havan attığımız zaman, onlar da bizim köye atsaydı herkes ölecekti.

Biz, daha sonra aldığımız emir üzerine silahlarımızı gömdük ve İngiliz Üstleri'nin hududuna gittik. İngiliz Üstleri bizi kampa götürdü ve biz de eşimizi, çocuğumuzu bulduk. Onlar Apeualli'de İngiliz Üstleri'nin kampında idiler. Orada ise 6 ay kalmıştık.

DERLENDİĞİ YER: Çatalköy

KAYNAK KİŞİ: Bayram ASKER

DOĞUM YERİ: Düzkaya (Evdim)

YAŞI: 60

İŞİ: Emekli Memur

EĞİTİM DURUMU: İlkokul Mezunu

İKAMET ADRESİ: Çatalköy

MÜYESSER KURUMLU

Ben, 1974 yılında Bayraktarlık denilen bir iş yerinde çalışmaktaydım. 15 Temmuz günü Makarios'a yapılan darbe ile Türk tarafına ait yükselen sesler çıkmaya başladı.

Ablam ve eniştem Türkiye'de oldukları için 3 yaşlarındaki kızlarını bize emanet etmişlerdi. Ben de işe gittiğim için onu yuvaya veriyordum.

15 Temmuz günü darbe başladığı ve silah sesleri duyulduğu zaman koşarak Lefkoşa'nın Çağlayan Bölgesi'ndeki kreşe gidip yeğenimi aldım. Yolda çocuk kucağımda eve doğru koşarken tüfek sesleri işitiyordum. On dakikada eve geldim. Eve geldiğimizde yeğenim ağlamaya başlamıştı. Çünkü silah seslerinden korkmuştu. Silah sesleri devam ettiğinden yeğenimi alarak yatağın altında saklandık.

Ablam ve eniştem bu olayları duyar duymaz Ankara'dan döndüler. Döndüklerinde çocuklarına kavuştukları için çok mutluydular.

15 Temmuz günü çıkan çatışmalarda atılan havan bizim evin arka tarafına düşmüştü. Komşumuz yaralanmıştı. Onu hemen hastahaneye yetiştirdik. Gözü ve kulağı çok kötü yaralanmıştı. Komşumuzu o vaziyette görmek bizi çok etkilemişti.

20 Temmuz günü yine Bayraktarlık'ta çalışıyordum. Mücahitlere elbise ve kum torbaları dikiyordum. Mücahitler, torbalara kum doldurup mevzilere götürüyorlardı. İki yıl orada çalıştım ve elimden gelen her türlü fedakarlığı yaptım. Allah bize bunları bir kere daha göstermesin.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Müyesser KURUMLU

DOĞUM YERİ: Lefkoşa

YAŞI: 49

İŞİ: Emekli Hostes

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

SEVAL GÖÇER

1974 yılında Dohni (Taşkent) Köyü'nün komşu köyü olan Tatlısu'da Birleşmiş Milletler askeri kalıyordu.

Rumlar Dohni Köyü'ne saldırı düzenleyip, bütün erkekleri topladılar. Sabah bir otobüs, akşam üzeri başka bir otobüs köye gelerek 98 erkeği toplayıp götürdüler.

İlk önce Limasol'daki Rum Esir Kampı Başkanı bu esirleri kabul etmeyeceğini söyledi. Çünkü bunların isimleri listede yer almıyordu ve bu kampa sığmayacaklarından dolayı kabul etmedi.

Rum Esir Kampı'nın Başkanı bu esirleri kabul etmediği için otobüs şöförleri onları alıp Rumlar'ın Kahve Paris denilen meşhur bir kahvehanesine götürdüler. Orada esirlere birer kahve ve birer sigara ikram ettiler. Daha sonra şöförler kahvehaneden esirleri toplayıp Polemitya Kampı'nın yanında bulunan Ayofila Bölgesi'ne götürüp 98 kişiyi kurşuna dizdiler.

Bize bunları Dohni'de oturan ve asıl yerli olan bu esirlerin içerisinde tek kişi olarak kurtulan Suat isimindeki genç bir çocuk anlatmıştı. Burada şehit edilen kişiler arasında benim de akrabalarım vardı. Bunları öğrendiğimizde hepimiz perişan olmuştuk.

DERLENDİĞİ YER: Güzelyurt

KAYNAK KİŞİ: Seval GÖÇER

DOĞUM YERİ: Girne

YAŞI: 63

İŞİ: Emekli

EĞİTİM DURUMU: Terasanta School Mezunu

İKAMET ADRESİ: Güzelyurt

ŞADAN ŞEKEROĞLU

20 Temmuz 1974 Barış Harekât'ı başladığı zaman çeşitli görev yerlerinde görev yaptım. Çağlayan Bölgesi'nde sınıra yakın oturan ablam, eniştem ve çocukları vardı. Onlardan on gün boyunca hiç haber alamadık. Çünkü bu bölge sınır olduğundan dolayı hiç kimsenin başka yere geçmesine izin verilmedi. Duyduğumuz, öğrendiğimiz tek şey, oradaki Türkler'in aynı bölgede bulunan sığınaklara yerleştirildikleri ve herkesin iyi olduğuydu.

Ancak ben bir polis olarak Polis Komutanım'dan, çok tehlikeli olmasına rağmen beni sınıra yakın bir bölgede oturan ablamı bulmam için bana izin verdi. Önce yanıma benim gibi bayan bir polis arkadaşımı aldım. Çağlayan Bölgesi'ndeki sığınakların hepsini dolaştık. Oradaki Türkler çok sefil durumdaydılar. Savaş ani olarak başladığından herkes erzaksız, kıyafetsiz çoluk çocuk perişan durumda sığınaklara koşmuşlardı.

Gezdiğimiz en azından 6-7 tane sığınak vardı. Fakat ne ablamı, ne eniştemi, ne de çocukları gördüm. Bazı komşularını görüp onlara ailemi sordum, fakat onlarda görmediklerini ve nerede olduklarını bilmediklerini söylediler. O zaman çok üzüldüm ve telaşa katıldım.

Arkadaşımla beraber ablamın evine gidip bakmaya karar verdik. Bu çok tehlikeli bir durumdu. Çünkü ablamın evi sınıra çok yakındı ve oradan baktığımızda Rum mevzilerini rahatlıkla görebiliyorduk. Biz yavaş yavaş yolun kenarından ablamın evine doğru ilerlemeye başladık. İkimizde üniformalıydık. Rumlar bizi görünce üzerimize ateş açmaya başladılar. Kendimizi yerlerde, çitlerin altından sürünerek zorla kurtardık sonra ablamın evine doğru ilerliyorduk.

Eve yaklaştığımız zaman Rumlar bizi yine görmüş olacaklar ki üzerimize bomba attılar. Şans eseri bomba arkamıza düştü ve bizde saklanarak bombadan kurtulduk.

Ablamın evine gidip kapıyı çaldığımız zaman obları evde bulduk. Onlar sığınaklara gitmemişlerdi. Çünkü evleri apartmanın en alt katıydı. Ön kapıya evdeki büyük, ağır bir dolabı dayayarak siper ettiler ve evde ablam, eniştem ve çocuklar evlerinde saklanmışlardı. Onları gördüğüm zaman çok sevinmiştim. Ateşkes olduğunda onlarda bizim eve geleceklerini söylediler.

Ben ve polis arkadaşım bu seferde dönüş için endişelenmeye başlamıştık. Çünkü yine aynı yolu takip etmek zorundaydık. Geri dönerken Rumlar yine bizi gördü ve ateş açmaya başladılar. Daha sonra çatışmanın içinden çıktıktan sonra eve koşa koşa gittim. Aileme müjdeyi verdim.

Birkaç gün sonra Ateşkes oldu ve ablam, eniştem ve çocukları bizim evimize geldiler.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Şadan Şekeroğlu

DOĞUM YERİ: Lefkoşa

YAŞI: 46

İŞİ: Emekli Polis Memuru

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

ŞADAN ŞEKEROĞLU

20 Temmuz 1974 yılında Barış Harekât'ı başladığı zaman Polis Teşkilâtı'na bir yıl önce yazılmış genç bir bayan polistim. Olayların başlaması ile bizleri çeşitli bölgelerde görevlendirdiler. Beni de Lefkoşa'da Genel Hastahane'nin olduğu bölgede göreve gönderdiler. Olayların başladığı ikinci gün oradaydım.

Oraya gelen üç kamyon dolusu şehitle karşı karşıya kaldım. Bunların kimilerinin elleri, ayakları kopuk, kimilerinin bağırsakları dışarıda, kimilerinin ise üzerlerinde başları yoktu. Bu manzara karşısında Rumlar'ın ne kadar kaddarca Türkler'e ne kadar ezgi çektirip öldürdüklerine tanık oldum.

Ben henüz 19 yaşındaydım. Bu olaylar benim üzerimde çok büyük etki yapmıştı. Gördüğüm bu manzara karşısında üç gün hastahane önünde nöbet tuttum. Hergün kamyonlarca kadın, erkek, çocuk, yaşlı demeden Rumlar'ın haince şehit ettiği insanları gördüm.

Bütün bunlar benim uykularıma girmişti. Rumlar'ın ne kadar acımasız ve ne kadar cani olduklarını ömrüm boyunca unutmayacağım.

DERLENDİĞİ YER: Lefkoşa

KAYNAK KİŞİ: Şadan ŞEKEROĞLU

DOĞUM YERİ: Lefkoşa

YAŞI: 46

İŞİ: Emekli Polis Memuru

EĞİTİM DURUMU: Lise Mezunu

İKAMET ADRESİ: Lefkoşa

Not: Cahit Bozatlı'nın müsaadesi olmadan anılarının başka yerde yayınlanmasına izni yoktur.

Türk ve Rum toplumlarının ortaklığına dayanan Kıbrıs Cumhuriyeti 1959 yılında imzalanan Zürih ve Londra Antlaşmalarıyla kurulmuşt . Makarios, attığı imzanın daha mürekkebi kurumadan bu antlaşmaların getirdiğı statüyü bir "sıçrama tahtası" olarak gördüğünü açıklayacaktı.

Grivas'ın yönetimindeki EOKA mücadelesi, Kıbrıs Cumhuriyetinin kurulmasından sonra da yeni boyutlar kazanarak sürecektir.

Hamitköy'de Kızılay çadırları. Bu çadırlar, Küçük Kaymaklı'dan silah zoruyla kaçırılan göçmenleri barındırdı.

1963-64 ortamında, bir çadır bulup başını altına sokabilen Türk göçmenleri kendilerini mutlu sayarlardı. Şartlar alabildiğine acımasızdı.

Rum zulmünden kaçarak mağaralara sığınan, güvenliği orada arayan bir Türk ailesi.

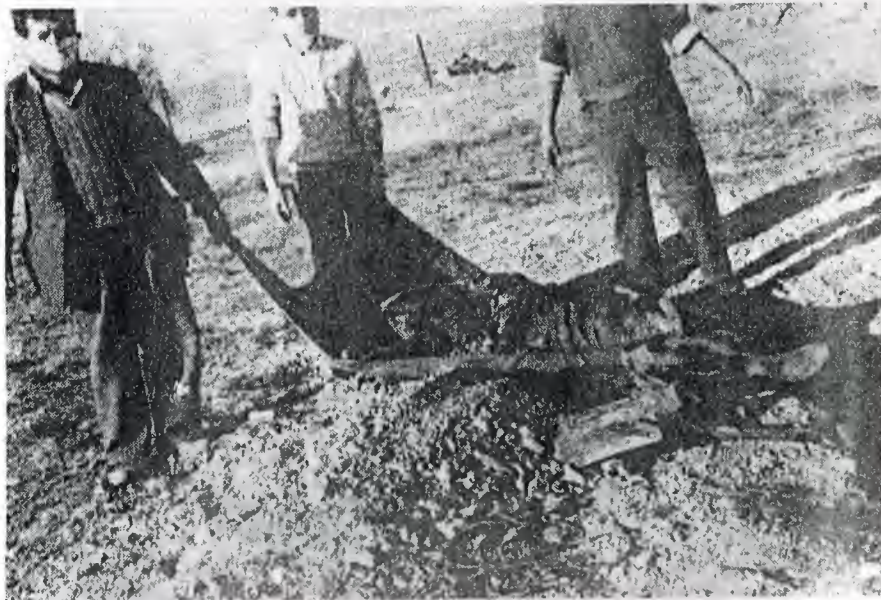
Yaralı bir Türk, yakınları tarafından taşınıyor.

Türk Mücahitleri Limasol direnmesinde (Şubat, 1964).

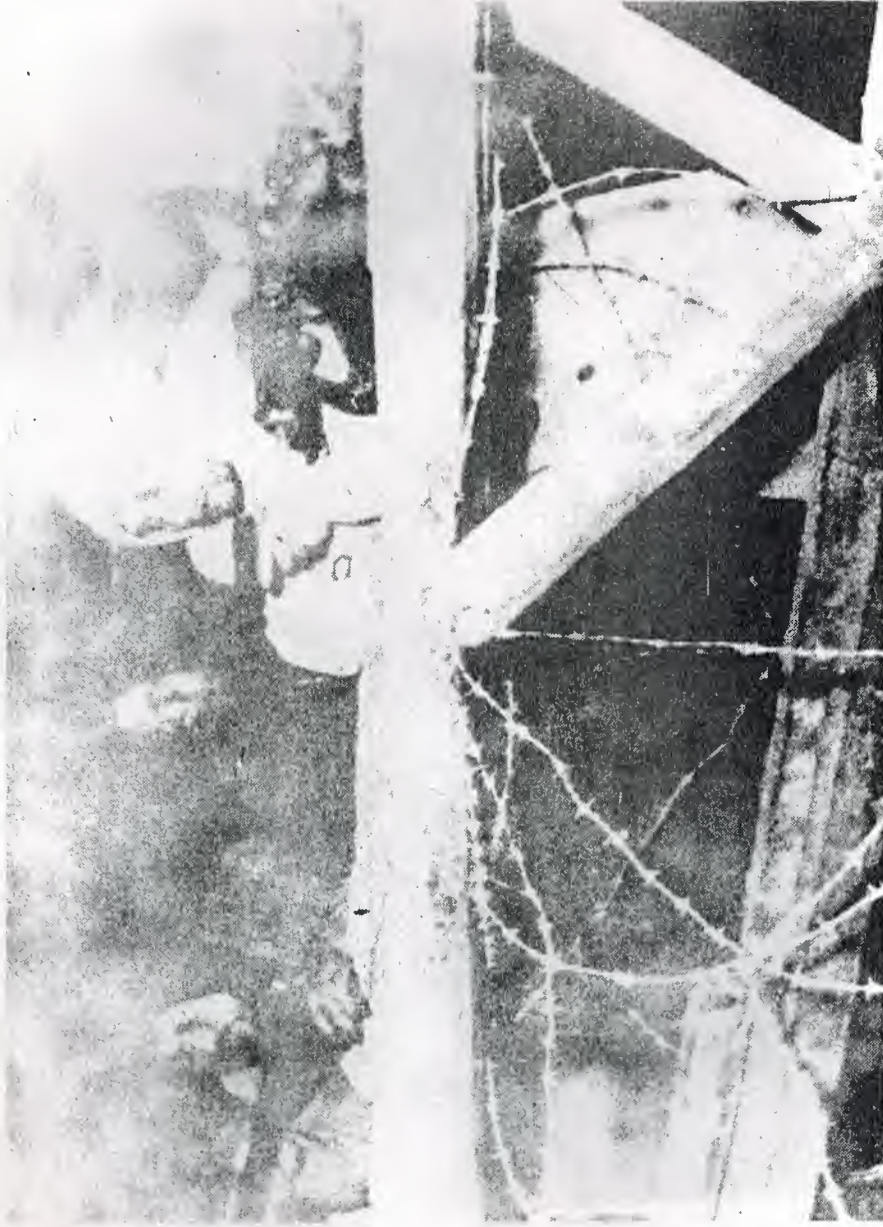

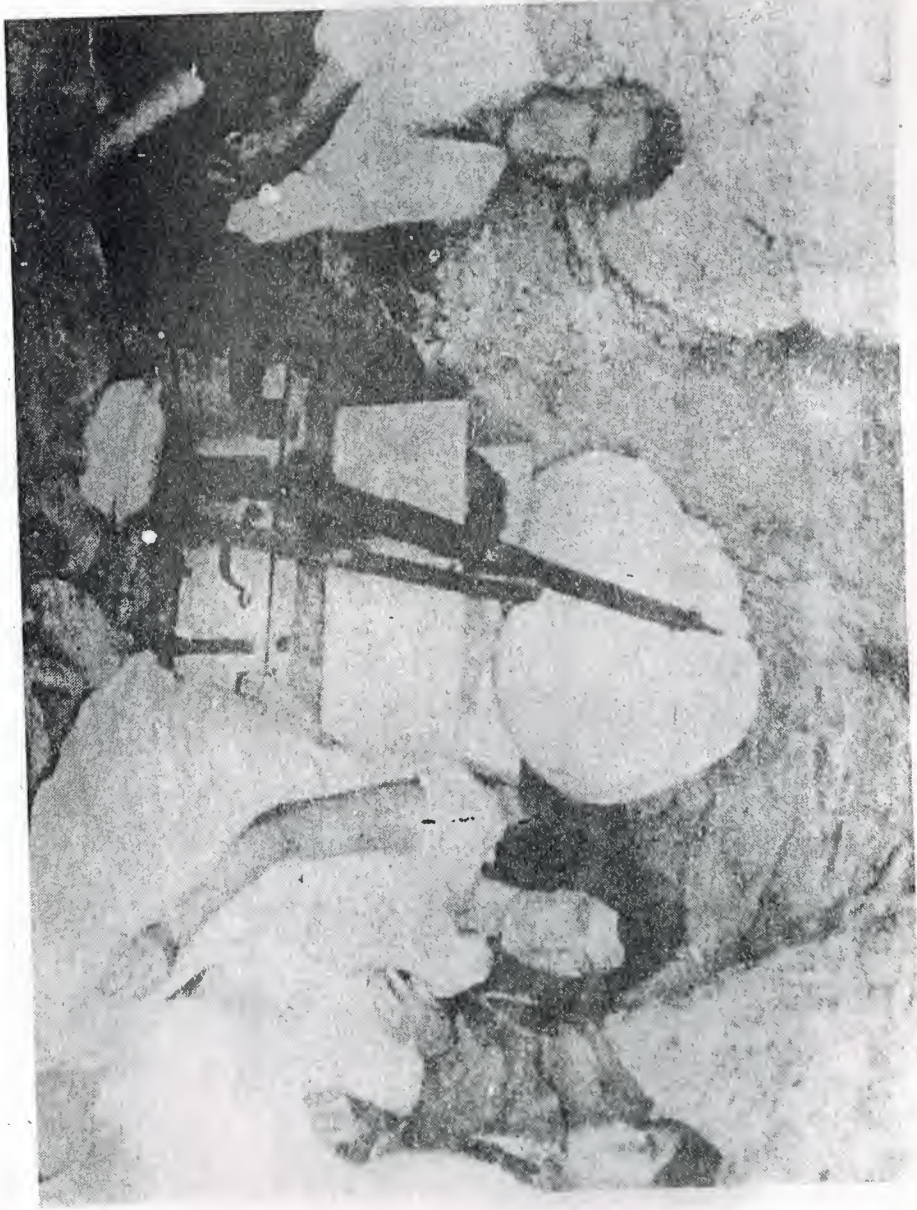
Türk halkının Rum saldırıları karşısında yok olmamak için gerçekleştirdiği olağanüstü direnme acılar ve çilelerle örülmüştür.

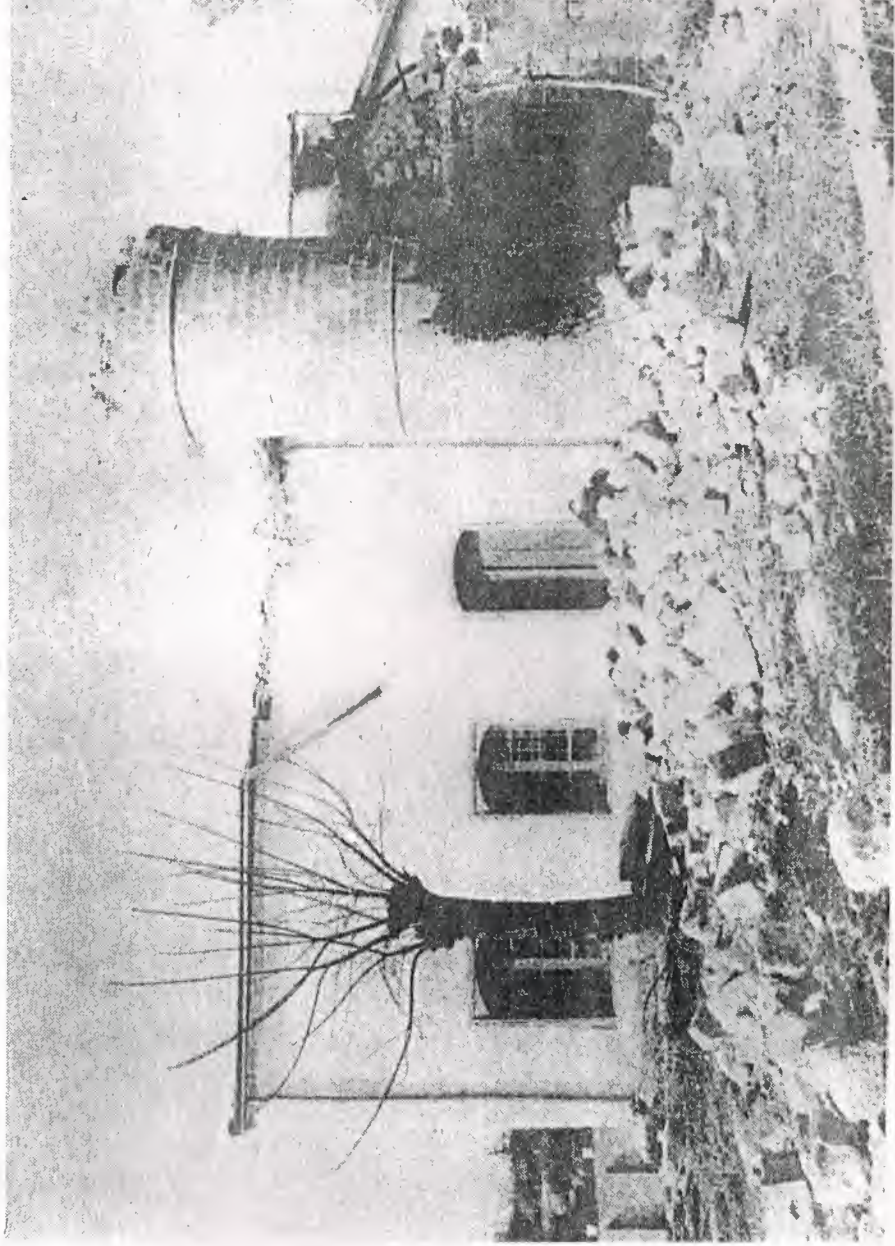
Ayvasıl katliamı kurbanları, Barış Gücü görevi yapan İngiliz askerlerinin gözetiminde toplu mezarlarından çıkartılıyor.

Mücahitler Lotkoşa'daki bir barikatta vatan ve namus sa-
vunmasında.

Kırsal bölgede, Rum saldırılarından korunmak için köyünü terk ederek mağaraya sığınan bir Türk Ailesi.

Rum şovenizminin hedefi haline gelen, Kozan burcundaki Bayraktar Camii, bombalı bir saldırıdan sonra.

İNDEKS

- Abdullah Çavuş, s.5
- Abdülaziz Ağabey, s.18
- Ağırdağ, s.21
- Akman Murat, s.33
- Aleftora, s.33
- Alsancak, s.25
- Anaştaş Bölgesi, s.32
- Ankara, s.35
- Anoyra, s.32
- Apeualli, s.34
- Ayofila Bölgesi, s.37
- Aytuma (Mersinli), s.23, 32
- Baf, s.5, 6
- Bağlarbaşı (Malya), s.7
- Bayraktarlık, s.35
- Bayram Asker, s.14, 32, 34
- Bladanisga, s.23
- Boğaz Bölgesi, s.21
- Boğaziçi, s.26, 27
- Bozdağ, s.21
- Cahit Bozatlı, s.5
- Civiya, s.16, 29, 31
- Çanakkale (Kandu), s.16, 17, 29, 30

Çatalköy (Ayepiktitos), s.5, 6, 14, 15, 34

Derviş Enişte, s.18

Dikmen (Digomo), s.21

Doğruyol, s.21

Düz kaya (Evdim), s.7, 8, 14, 20, 22, 23, 25, 33, 34

Ebitrobi Organosi Kipros Agona (EOKA), s.5

Erbay, s.23

Erdem Oskar, s.14

Erdoğan Şekeroğlu, s.12, 13, 26, 28

Fasulla, s.23, 24, 25

Galifaca Kilisesi, s.12

Gazi Mağusa, s.12

Geçitkale, s.26, 27, 28

Girne, s.37

Girne Caddesi, s.12

Girne Kapısı, s.12

Gönendere, s.12

Gönyeli, s.9, 20, 22

Grivas, s.26, 27

Günay Bey, s.28

Günay Bey Gazinosu, s.27

Güzelyurt (Omorfo), s.37, 38

Halkın Sesi Gazetesi, s.19

Hüseyin Ethem, s.17

Hüseyin Mebbus (Ağa), s.16

Hüseyin Şekeroğlu, s.12

İrfan Çavuş, s.5

İsdavrogonno, s.23, 24, 25

Kahve Paris, s.37

Kanlıköy, s.21

Kemal Nüsret, s.14

Kocatepe (Galisbera), s.21

Larnaka (İskele), s.12, 13, 26, 28

Lefkara, s.26

Lefkoşa, s.8, 11, 12, 13, 18, 26, 28, 29, 31, 35, 36, 40, 41

Lefkoşa'da Abdiçavuş Sokağı, s.10

Lefkoşa'da Anasagoros Sokağı, s.5

Lefkoşa'da Çağlayan Bölgesi, s.35, 39

Lefkoşa Genel Hastahanesi, s.41

Limasol (Leymosun), s.26, 33

Mağusa Limanı, s.12

Mahmut, s.33

Makarios, s.32, 35

Masattepe, s.21

Mehmet Aşçı, s.23, 25

Mehmet Kurumlu, s.16, 29, 30, 31

Menteş Dayı, s.17

Menteş Gökhan, s.7, 8, 19, 20, 21, 22

- Molla Hasan'ın Kahvehanesi, s.19
- Mustafa Ağabey, s.26
- Mustafa Bey, s.16
- Müyesser Kurumlu, s.10, 11, 35
- Osman Ağabey, s.17
- Özel, s.29
- Paşaköy, s.26
- Polemitya, s.37
- Rıfat Ağabey, s.17, 18
- Serdarlı, s.12
- Seval Göçer, s.37
- Sittık Albay, s.32, 33
- Sivritepe, s.21
- Sotila, s.18
- Şadan Şekeroğlu, s.39, 40,41
- Şahlambar, s.24
- Şeref, s.29
- Taşkent (Dohni), s.37
- Tatlısu, s.37
- Terasanta School, s.38
- Topal Salih, s.17
- Turgut Sunalp, s.12
- Türkiye, s.27, 28, 32, 35
- Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT), s.5, 14

Yeşiltepe, s.21

Yunanistan, s.27

Yusuf Amca, s.30